

nægte at opfylde sine forpligtelser efter traktaten, hvis den anden stat ikke opfylder sine, gælder dette princip efter fællesskabsdomstolens opfattelse ikke forpligtelser efter fællesskabstraktaterne. Men gensidighedsprincippet har heller ingen absolut gyldighed uden for fællesskabstraktaterne. For flere af de traktater, som Danmark allerede har tilsluttet sig, gælder princippet heller ikke.⁵⁸

Domstolens hidtidige praksis synes imidlertid ikke at give grundlag for den antagelse, at de synspunkter, der er fremført i afsnit I, skulle være uanvendelige på spørgsmålet om opfyldelse af Danmarks forpligtelser som medlem af De europæiske Fællesskaber.

Man kan naturligvis ikke udelukke en videre udvikling i Domstolens praksis på dette område. Imidlertid er der som tidligere nævnt ingen mulighed for at gennemvinge Domstolens afgørelser over for medlemsstaterne. Man må derfor ikke overvurdere Domstolens mulighed for på egen hånd at ændre Fællesskabernes kartakter. Domstolens muligheder er på dette som på andre områder begrænset til, hvad der i det lange løb kan opnås politisk dækning for i de enkelte medlemsstater.

AFSNIT III

Rækkevidden af bestemmelsen i grundlovens § 20

1. Bestemmelsen i grundlovens § 20 har følgende ordlyd:

»§ 20. Beføjelser, som efter denne grundlov tilkommer rigets myndigheder, kan ved lov i nærmere bestemt omfang overlades til mellemfolkelige myndigheder, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde.

Stk. 2. Til vedtagelse af lovforslag herom kræves et flertal på fem sjettedele af folketingets medlemmer. Opnås et sådant flertal ikke, men dog det til vedtagelse af almindelige lovforslag nødvendige flertal, og oprettholder regeringen forslaget, forelægges det folketingsvælgerne til godkendelse eller forkastelse efter de for folkeafstemninger i § 42 fastsatte regler.«

Bestemmelsen, der blev indsat i grundloven ved grundlovsrevisionen i 1953, er udformet på grundlag af et responsum om de problemer,

der knyttede sig til den dagældende grundlovs § 18, som blev afgivet til forfatningskommissionen af professor Max Sørensen.⁵⁹

I dette responsum fremhævedes det bl.a., at der kunne opstå særlige statsretlige problemer ved en dansk indgåelse af eller tilslutning til internationale overenskomster, der indebærer en overførelse af konstitutionelle beføjelser til internationale organer. Om dette forhold udtales det bl.a.:

»Et særligt problem opstår med hensyn til internationale overenskomster, der går ud på, at beføjelser, som hidtil er udøvet af hvert lands konstitutionelle organer, være sig lovgivende, udøvende eller dømmende, helt eller delvis skal overføres til et fælles internationalt organ, stående over de enkelte stater. Man taler her ofte om indskrænkninger i den nationale suverænitet, hvilket er en træffende udtryksmåde, idet det pågældende internationale organ i sådanne tilfælde optræder med retligt forbindende virkning direkte over for de enkelte staters borgere og dermed udøver den beføjelse, som er kernen i den statsretlige suverænitet, medens de nationale organer i tilsvarende omfang berøves denne beføjelse. Undertiden fremhæves, ligeledes med rette, at det drejer sig om en udvikling i føderativ retning, idet der over de enkelte stater skabes myndigheder, medens de enkelte stater i tilsvarende omfang reduceres til en stilling, der svarer til ledstaterne i en forbundsstat.«⁶⁰

Som eksempler på sådanne internationale ordninger fremhævedes navnlig Det europæiske Kul- og Stålfællesskab og Det europæiske Forsvarsfællesskab (Plevenplanen).⁶¹

Under henvisning til, at en eventuel dansk tiltrædelse af en sådan ordning efter den dagældende grundlov ville nødvendiggøre gennemførelse af en grundlovsændring, rejstes der i det afgivne responsum det spørgsmål, om man ikke i forbindelse med den forestående revision af grundloven burde«. . . indsætte en bestemmelse, der åbner mulighed for, at Danmark, hvis forholdene senere skulle gøre det ønskeligt, tiltræder planer, der på den nævnte måde overdrager overstatslige organer visse af de beføjelser, der efter grundloven normalt tilkommer Kongen, rigsdagen eller domstole-«.⁶²